

Lektury dobre czy wolne? O czytaniu w sieci
Humanistyka cyfrowa w badaniach literackich

Krzysztof Gajewski
Instytut Badań Literackich PAN

Warszawa, 28 września 2014

Wolny czy otwarty?

Dzięki **wolnemu dostępowi** kontakt z dziełami kultury jest dziś coraz łatwiejszy, ale jednocześnie odbiór udostępnionych w ten sposób dzieł wymaga **znaczących kompetencji** (Ł. Cybulski, P. Bem)

- otwarty dostęp
- wolna kultura

open access (OA)

- sposób udostępniania publikacji naukowych
- *wolny, powszechny, trwały i natychmiastowy dostęp dla każdego do cyfrowych form zapisu danych i treści naukowych oraz edukacyjnych¹*
- OA $\neq$ domena publiczna

---

¹https://pl.wikipedia.org/wiki/Otwarty_dostę_p

public domain

- Utwór nigdy nie był przedmiotem prawa autorskiego
- lub prawa do niego wygasły.

free culture (Lawrence Lessig)

- pierwsze prawo autorskie w USA (1790): po 14 latach od publikacji utwór przechodzi do domeny publicznej
- 1831 – po 42 latach
- 1909 – po 56 latach
- od 1962-2004 wydłużano ten okres 11 razy

1. jakość artystyczna
2. jakość edytorska
3. ergonomia lektury

ebook

1. jakość artystyczna

- samowydawanie, *self-publishing*
- blogi

2. jakość edytorska

- zachowana numeracja stron (skan)
  - pdf
- zignorowana numeracja stron
  - txt, html
  - rtf, doc
  - mobi, epub, etc.

3. ergonomia lektury

- ekran komputera
- czytnik
- telefon, odtwarzacz MP3

książka mówiona, *audiobook*

1. jakość artystyczna
2. jakość edytorska
  - aktor
  - słuchowisko
  - syntezytor mowy
3. medium pisane a medium oralne
4. ergonomia lektury
  - głośnik
  - słuchawki

- Wolne Lektury (Fundacja Nowoczesna Polska)
- WikiŹródła
- Biblioteka Literatury Polskiej w Internecie (Uniwersytet Gdański)
- LibriVox (*Free public domain audiobooks read by volunteers from around the world.*)
- Chomik